5. POŽÁRNÍ OCHRANA

Jak je zvykem i v jiných oblastech, za zajištění PO ve svém důsledku odpovídá vždy ředitel školy. Pokud je MŠ samostatným právním subjektem, odpovídá za PO ředitelka MŠ, pokud je MŠ součástí jiného právního subjektu, odpovídá za PO příslušný statutární orgán a současně i vedoucí učitelka MŠ na svém pracovišti. Současně se však chci zmínit o kvalifikaci na úseku PO. Zákon hovoří o tom, že z hlediska plnění některých úkolů je podmíněna zkouškou, školením apod. V praxi se potkáváme s pojmem OZO v PO, technik PO, preventista PO apod.

Cílem kapitoly je:
- seznámit s povinnostmi právnických osob při zajištění PO v MŠ,
- popsat a vysvětlit systém PO,
- upozornit na možné nedostatky.

5.1 Právní východiska

Na rozdíl od problematiky BOZP je legislativa relativně jasná a srozumitelná, přičemž základním právním předpisem je **zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně**. K provedení jednotlivých požadavků máme **vyhlášku 246/2001 Sb., o požární prevenci**. V poslední době dochází k razantnímu zpřísnění podmínek nejen výstavby, ale i technických požadavků na stavby, které jsou uvedeny ve **vyhlášce 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb**, a **vyhlášce 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby**. Současně je zpřísnění požadavků viditelné i v rámci kontrolní činnosti HZS.

Nedílnou součástí legislativy je **nařízení vlády 11/2002 Sb.**, které není přímo předpisem na úseku PO, ale stanovuje mimo jiné vzhled značení směru úniku, požární značky únikových východů a další sdělení právě pro PO. V případě rekonstrukce či větší opravy objektu (včetně zateplení, výměny oken a dveří atd.) je nedílnou součástí stavebně technické dokumentace požárně bezpečnostní řešení, které je základním dokumentem, který nám říká, jakým způsobem a v jakém rozsahu je PO zajištěna a plněna. Dříve se zpracovával jako součást projektové dokumentace materiál, který se nazýval Technická zpráva PO. Právě z těchto dokumentů je čerpáno jak

při zpracování vlastní dokumentace PO, tak při stanovení jejího rozsahu. Pokud tyto materiály nejsou k dispozici, vycházíme ze skutečného stavu objektu, normových hodnot apod.

5.2 Povinnosti právnických osob

Jedním z častých dotazů vedoucích zaměstnanců ve školských subjektech je otázka: *Co musím mít, abych to měla v pořádku?* Odpověď na tuto otázku najdeme v ustanovení § 4 zákona 133/1985 Sb., který hovoří **o začlenění provozovaných činností**. Chceme-li k plnění úkolů PO přistoupit systémově, je právě dokument o začlenění do kategorie provozovaných činností tím nejdůležitějším. Dle předchozí legislativy se hodnotily v rámci požárního nebezpečí objekty a v současné době se hodnotí činnosti.

Vlastní začlenění provozovaných činností se provádí porovnáním skutečného stavu nebo je možno vycházet z instalovaných technologií, požárně bezpečnostního řešení apod. a vyplývá z ustanovení **§ 4 zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb**.

Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí

Podle míry požárního nebezpečí se provozované činnosti člení do kategorií:

- bez zvýšeného požárního nebezpečí,
- se zvýšeným požárním nebezpečím,
- s vysokým požárním nebezpečím.

Ze svých zkušeností mohu říci, že převážná většina MŠ je v kategorii bez zvýšeného požárního nebezpečí, i když samozřejmě máme subjekty, které si své „zvýšené požární nebezpečí" najdou. Vysoké požární nebezpečí v předškolních zařízeních zpravidla nenalezneme. **V současné době je zpřísněno kritérium podmínek a užší vymezení pojmu osob se sníženou schopností pohybu.** Uveďme si tedy některá ustanovení zákona, která můžeme v podmínkách MŠ v důsledku začlenění do kategorie dle požárního nebezpečí očekávat.

1. Za provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se mimo jiné považují činnosti §

- v prostorách, ve kterých se vyskytuje nahodilé požární zatížení 120 kg/m^2 a vyšší

  Zde se jedná např. o archivy, knihovny apod. Současně je nutno sdělit, že školy a školská zařízení nemají archivy, ale spisovny a tyto mají zatížení 75 kg/m^2.

- při nichž se používá otevřený oheň nebo jiné zdroje zapálení v bezprostřední přítomnosti hořlavých látek v pevném, kapalném nebo plynném stavu, kromě lokálních spotřebičů a zdrojů tepla určených k vytápění, vaření a ohřevu vody
  Plynová kotelna sice používá oheň, ale za zvýšené nebezpečí požáru se nepovažuje.
- ve stavbách pro shromažďování většího počtu osob, ve stavbách ubytovacích zařízení a ve stavbách, které jsou na základě kolaudačního rozhodnutí určeny pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace
  Z ustanovení § 17 odst. 7 vyhlášky 246/2001 Sb. vyplývá, že osobami se sníženou schopností pohybu a orientace jsou osoby mladší 3 let. Pokud tedy má MŠ v péči děti do 3 let věku, je zařazena v kategorii se zvýšeným požárním nebezpečím, a to včetně ustanovení požární preventivní hlídky apod. Dále se může jednat o MŠ spojenou s internátem nebo MŠ zkolaudovanou a určenou pro děti se specifickými postiženími, například tělesným, mentálním nebo sluchovým.

Tak jako každá dokumentace musí i začlenění odpovídat svým provedením právnímu předpisu. Doporučuji, aby začlenění vždy zpracovávala OZO v PO nebo technik PO, tedy osoba, která se podrobila přezkoušení stanovenému zákonem.

Rozsah povinností právnické osoby

Ustanovení § 5 zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb. hovoří o rozsahu povinností, které je nutno plnit vždy a bez výjimky. Uveďme si výtah jednotlivých ustanovení spojených s výkladem a vysvětlením (výtah ze zákona):

§

a) Obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství věcné prostředky požární ochrany (přenosné hasicí přístroje, kdy potřebné množství je uvedeno v již zmiňovaném požárně bezpečnostním řešení, technické zprávě PO, nebo výpočet provede OZO v PO nebo technik v PO) a požárně bezpečnostní zařízení se zřetelem na požární nebezpečí provozované činnosti a udržovat je v provozuschopném stavu (za požárně bezpečnostní zařízení se mimo jiné považují požární dveře, panikové kování, elektrická požární signalizace, autonomní signalizace – např. hlásiče kouře, nouzové osvětlení, hydranty, sluchovody apod.).
b) Vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména udržovat volné příjezdové komunikace, únikové cesty a volný přístup k nouzovým východům (v současné době musí být dveře na únikových cestách otevíratelné bez použití dalších prvků, tedy musí být v době

provozu MŠ průchozí, například krabičky s klíčkem jsou dnes neakceptovatelné, v rámci rekonstrukcí jsou instalovány panikové kliky apod.), k rozvodným zařízením elektrické energie, k uzávěrům vody, plynu, topení, k věcným prostředkům požární ochrany a k ručnímu ovládání požárně bezpečnostních zařízení.

c) Dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností (zde se mimo jiné jedná o prokázání skutečnosti, že zaměstnanci byli seznámeni s návody a pokyny pro použití nebo obsluhu zařízení; pokud je v dokumentaci výrobku nebo zařízení požadavek na zvláštní kvalifikaci, musí být prokázána).
d) Označovat pracoviště a ostatní místa příslušnými bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně, a to včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení (v praxi to znamená, že za bezpečnostní značky mohou být považovány šipky z fotoluminiscenčního materiálu, označení místa umístění přenosného hasicího přístroje či hydrantu, hlásiče požáru, tabulky „nehas vodou ani pěnovými přístroji“, požární poplachové směrnice nebo seznam důležitých telefonních čísel, požární řády apod.).
e) Pravidelně kontrolovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby (§ 11 odst. 1), technika požární ochrany (§ 11 odst. 2) nebo preventisty požární ochrany (§ 11 odst. 6) dodržování předpisů o požární ochraně a neprodleně odstraňovat zjištěné závady (povinností všech subjektů je provádění požárně bezpečnostních prohlídek se záznamem do požární knihy; provedení kontroly se může doložit i jiným záznamem, ale vždy musí být dodržen příslušný harmonogram kontrol).
f) Umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany (kontroly na úseku PO vykonávají dle zákona místně příslušné orgány HZS, známe kontroly tematické, komplexní a kontrolní dohlídky; tematické kontroly mohou být vykonány bez předchozího oznámení, komplexní kontroly se musí oznámit 7 dnů předem) a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření.
g) Bezodkladně oznamovat územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje každý požár vzniklý při činnostech, které provozují, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají (ohlásit se musí i požár, který byl uhašen bez přítomnosti hasičů).

Právnické osoby nesmí vypalovat porosty. Při spalování hořlavých látek na volném prostranství jsou povinny, se zřetelem na rozsah této činnosti, stanovit opatření proti vzniku a šíření požáru (pokud bychom například dělali na zahradě MŠ táborák, je nutno určit osobu, která zodpovídá za

udržování pořádku, a současně stanovit opatření k eliminaci možného vzniku požáru, např. že u táboráku bude na určeném místě k dispozici 1 hasicí přístroj a současně určit osobu, která po ukončení provede obhlídku místa, zda nemůže dojít k požáru. Tato opatření se uvedou do požární knihy.

Pokud existuje začlenění provozovaných činností v kategorii „bez zvýšeného požárního nebezpečí", není nutno mít zpracovanou směrnici pro PO, jak uvádí § 6 zákona, ale pro zjednodušení celé situace se přikláním k jejímu zpracování. Toto zpracování bychom však měli nechat OZO v PO nebo technikovi PO. Pokud totiž bude odborně zpracována směrnice, je jakákoli následná činnost jednodušší a rychle kontrolovatelná, protože jsou odborníky stanoveny příslušné podmínky.

Ustanovení § 13 zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb. hovoří o **preventivní požární hlídce**, v MŠ zpravidla nejsou podmínky pro její ustanovení splněny s výjimkou, kdy jsou v MŠ děti do 3 let věku. Právnické osoby zřizují preventivní požární hlídky (výtah ze zákona):

§

- v prostorách s nejméně třemi zaměstnanci, ve kterých provozují činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím;
- v případech, kdy tak stanoví nařízení kraje nebo obecně závazná vyhláška obce.

Školení zaměstnanců a odborná příprava

Samostatným bodem, který se nám prolíná s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví, je oblast školení zaměstnanců. Tato část je řešena mimo jiné v ustanovení § 16 a 16a zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb. Zákon o požární ochraně hovoří o školení pouze pro kategorie se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím. Současně však platí, že pokud jsou provozované činnosti v kategorii bez zvýšeného požárního nebezpečí, řídíme se zákoníkem práce (zákon 262/2006 Sb.). Ve své podstatě se školení zaměstnanců nevyhneme.

Pokud tedy ředitel MŠ **určí preventistu PO**, který provádí kontrolní činnost spojenou se zápisem do požární knihy, je povinen zajistit jeho odbornou přípravu. Zákon o požární ochraně hovoří o tom, že školit zaměstnance může osoba, která absolvovala školení vedoucích zaměstnanců, a provádět odbornou přípravu preventisty PO nebo preventivní požární hlídky může výhradně odborně způsobilá osoba v PO nebo technik v PO. Konkrétněji je problematika školení vysvětlena dále v textu.

5.3 Dokumentace na úseku PO

Dalším právním předpisem, který se ředitelkám MŠ prolíná do jejich činností, je vyhláška č. 246/2001 Sb., o požární prevenci. Jako vedoucí zaměstnanec by měla ředitelka některá ustanovení znát. Tato znalost je nutná nejen z důvodu všeobecných znalostí, ale proto, že tento předpis určuje požárně bezpečnostní zařízení, lhůty kontrol, informace o dokumentaci apod.

Ustanovení § 2 odst. 3 vyhlášky č. 246/2001 Sb. hovoří o tom, že za věcné prostředky PO se rozumí zejména přenosné hasicí přístroje. Revize hasicích přístrojů je prováděna k tomu OZO s příslušnou zkouškou jednotlivých výrobců, a to v cyklu 1x ročně. Provedení musí být doloženo písemnou revizní zprávou.

PŘÍKLAD

Nejčastějším nedostatkem při kontrole HZS je moment, kdy hasicí přístroj je vzat do opravy a následně vrácen. Dle vyhlášky musí být na takto vrácený hasicí přístroj po opravě vystavena revizní zpráva.

Ustanovení § 2 odst. 4 vyhlášky č. 246/2001 Sb. hovoří o druzích požárně bezpečnostních zařízeních. Tato zařízení se instalují v souladu s normativními požadavky a nemá vliv začlenění do kategorie z hlediska míry požárního nebezpečí. V našich MŠ se v poslední době potkáváme s (výtah ze zákona):

§

- zařízení pro požární signalizaci (zařízení pro detekci hořlavých plynů a par, autonomní požární signalizace – hlásiče kouře nebo požáru zejména v lehárnách, ruční požárně poplachové zařízení),
- zařízení pro usměrňování pohybu kouře při požáru (např. zařízení přirozeného odvětrání kouře třeba nejvýše položené okno ve schodišti),
- zařízení pro únik osob při požáru (nouzové osvětlení, funkční vybavení dveří (klika dveří, samozavírače apod.), bezpečnostní a výstražné zařízení),
- zařízení pro zásobování požární vodou (např. vnitřní požární vodovod včetně nástěnných hydrantů, nezavodněné požární potrubí),
- zařízení pro omezení šíření požáru (např. požární klapka, požární dveře a požární uzávěry otvorů, systémy a prvky zajišťující zvýšení požární odolnosti stavebních konstrukcí, požární ucpávky).

Všechna požárně bezpečnostní zařízení se musí podrobit v cyklu **1x ročně kontrole provozuschopnosti**. Tato kontrola se provádí prostřednictvím

k tomu OZO a dokládá se písemným záznamem o provedení kontroly provozuschopnosti.

Často diskutovaným bodem je umístění přenosných hasicích přístrojů v MŠ a tuto problematiku relativně přesně řeší ustanovení § 3 vyhlášky č. 246/2001 Sb., kdy se říká (výtah ze zákona):

§

- Umístění hasicích přístrojů musí umožňovat jejich snadné a rychlé použití.
- Hasicí přístroje se umísťují tak, aby byly snadno viditelné a volně přístupné. Je-li to nezbytné (např. z provozních důvodů), lze hasicí přístroje umístit i do skrytých prostor. V případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění hasicích přístrojů se k označení umístění hasicích přístrojů použije příslušná požární značka umístěná na viditelném místě.
- Hasicí přístroje se umísťují v místech, kde je nejvyšší pravděpodobnost vzniku požáru nebo v jejich dosahu. Volba druhů a typů přenosných hasicích přístrojů se provede v závislosti na charakteru předpokládaného požáru, vyskytujících se hořlavých látkách nebo provozované činnosti; přitom musí být vyloučeno, že bude v případě potřeby použit hasicí přístroj s nevhodnou hasební látkou.
- Přenosné hasicí přístroje se umísťují na svislé stavební konstrukci a v případě, že jsou k tomu konstrukčně přizpůsobeny, na vodorovné stavební konstrukci. Rukojeť hasicího přístroje umístěného na svislé stavební konstrukci musí být nejvýše 1,5 m nad podlahou. Hasicí přístroje umístěné na podlaze nebo na jiné vodorovné stavební konstrukci musí být vhodným způsobem zajištěny proti pádu.

V ustanovení § 12 vyhlášky č. 246/2001 Sb. se hovoří o způsobu provádění pravidelných kontrol, kdy je stanoveno, že předmětem požárně preventivní prohlídky je mimo jiné zjišťování stavu zabezpečení PO, způsobu dodržování podmínek požární bezpečnosti a prověřování dokladů o plnění povinností stanovených předpisy o PO. Cílem preventivních požárních prohlídek je **odstranění zjištěných závad** a odchylek od žádoucího stavu (dále jen „požární závady“). Lhůty k odstranění zjištěných požárních závad navrhuje osoba provádějící preventivní požární prohlídku. Preventivní požární prohlídky se provádějí ve všech objektech a zařízeních, kde právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozují činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a vysokým požárním nebezpečím. V objektech a zařízeních, kde se provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí, se preventivní požární prohlídky provádějí na pracovištích s pravidelným výskytem současně nejméně 3 osob v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu. Provedení preventivní požární

prohlídky se dokládá záznamem do požární knihy, popřípadě jiným prokazatelným způsobem. Záznam o preventivní požární prohlídce musí být sepsán bezprostředně po jejím provedení. Záznam o preventivní požární prohlídce obsahuje datum provedení, označení objektu a pracoviště, zjištěné skutečnosti, navržená opatření, stanovení způsobu a termínů jejich splnění, jméno a podpis osoby, která záznam provedla, jméno a podpis vedoucího zaměstnance kontrolovaného pracoviště.

V souladu s požadavkem § 13 vyhlášky č. 246/2001 Sb. se požárně bezpečnostní prohlídky provádí v objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím (§ 4 odst. 2 zákona), nejméně jednou za 6 měsíců, v objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí, nejméně jednou za rok. Lhůty uvedené v odstavci 1 mohou být zkráceny dokumentací PO zpracovanou na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti. Většinou se doporučuje v případě ustanovení preventisty PO cyklus prohlídek 1x za 6 měsíců.

Problematika školení zaměstnanců je řešena v ustanovení § 23 vyhlášky 246/2001 Sb., kdy je možno se na základě ustanovení vlastní směrnice k problematice PO držet termínů právního předpisu nebo ve zpracovaném vnitřním předpisu podle zákoníku práce (BOZP) stanovit jiné termíny (na základě hodnocení rizik). Orientačně, podobně jako OZO v PO, se doporučuje držet se právě ustanovení § 23. Školení zaměstnanců o PO obsahuje seznámení:

- s organizací a zajištěním PO a se základními povinnostmi vyplývajícími z předpisů o PO,
- s požárním nebezpečím vznikajícím při činnostech provozovaných právnickou osobou,
- s požárním řádem, s požárními poplachovými směrnicemi (seznam důležitých telefonních čísel), s požárním evakuačním plánem (opatření pro mimořádné události dle § 102 zákona 262/2006 Sb.),
- s požadavky na provoz a obsluhu instalovaných technických zařízení v případě požáru,
- se zajištěním PO v době sníženého provozu a v mimopracovní době,
- s rozmístěním a se způsobem použití věcných prostředků PO na pracovišti a s funkcí, popřípadě způsobem obsluhy požárně bezpečnostních zařízení na pracovišti.

Školení se opakuje nejméně jednou za 2 roky, ale vzhledem k souvislostem, že v objektech MŠ se zdržují děti, **doporučuji cyklus 1x ročně**.

Školení vedoucích zaměstnanců o PO obsahuje skutečnosti uvedené v odstavci 1 týkající se všech jimi řízených zaměstnanců a provádí se při